

Іщенко А. В.,

*Національна академія внутрішніх справ,
професор кафедри криміналістики та судової медицини,
доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України*

Ляшенко Д. А.,

*Національна академія внутрішніх справ,
здобувач кафедри криміналістики та судової медицини,
юрист ТОВ «Правова рада»*

ПРОФЕСОР АЛЕНІН ЮРІЙ ПАВЛОВИЧ — ОДИН ІЗ ФУНДАТОРІВ ОДЕСЬКОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КРИМІНАЛЬНО- ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Першим офіційним свідченням певного вкладу Ю. П. Аленіна у розвиток кримінально-процесуальної науки та криміналістики може слугувати захист ним у 1984 році дисертації «Расследование в проблемных ситуациях, возникающих по делам о хищениях рыбопродуктов» [1], яка була підготовлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність під науковим керівництвом доцента кафедри криміналістики кандидата юридичних наук, доцента В.В. Тіщенко. Слід підкреслити, що цій події передувала робота у органах прокуратури Одеської області на посадах слідчого прокуратури Ленінського району м. Одеси, прокурора слідчого управління прокуратури Одеської області (1972–1977), викладацька діяльність на кафедрі кримінального процесу та криміналістики юридичного факультету Одеського державного університету імені І. І. Мечникова з 1977 року. За загальним змістом ця робота тяжіла до криміналістики. Разом з тим, як відомо, методика розслідування окремих видів злочинів безумовно ґрунтується на фундаментальних положеннях кримінально-процесуальної науки, вимогах кримінального процесуального законодавства. У подальші роки, працюючи над розробкою теоретичних та практичних засад протидії злочинності, Ю. П. Аленін дотримувався такого комплексного, багатовекторного підходу до аналізу досліджуваних проблем. Це знайшло відображення у його докторській дисертації «Теоретичні та практичні основи розкриття і розслідування осередків злочинів» [2]. Робота була підготовлена при науковому консультуванні доктора юридичних наук, професора І. В. Постіки. Принагідно зазначимо, що захист відбувся у Національній юридичній академії України ім. Ярослава Мудрого (нині — Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого) 24 квітня 1997 року, тобто двадцять років тому.

У дисертації практично вперше у криміналістичній науці поставлені та знайшли своє вирішення питання щодо осередків злочинів. Наскільки нам відомо, у вітчизняній науці і на теренах колишнього СРСР та

Співдружності Незалежних Держав зазначені питання не розглядалися. Автором сформульовано поняття осередку злочину та показано його значення для методики розслідування, запропонована класифікація осередків злочинів, розроблені наукові та практичні засади виявлення осередків злочинів, встановлені їх ознаки та визначені засоби і методи їх виявлення. Крім того, з урахуванням слідчих ситуацій, розкриті організаційно-тактичні основи планування початкового та подальшого етапів розслідування осередків злочинів. Значна увага приділена головним напрямом розкриття та розслідування осередків злочинів, використання при цьому різноманітної інформації, можливостей судових експертиз та криміналістичного прогнозування.

Цілком зрозуміло, що наукова діяльність Ю. П. Аленіна не завершилась після захисту докторської дисертації. Він постійно приймає участь у підготовці проектів законів та коментарів до них, є автором та співавтором чисельних монографій, підручників, посібників, статей, постійно залучається до організації та проведення різноманітних симпозіумів, конференцій та інших наукових зібрань. Про певні сходинки творчого та життєвого шляху можна прочитати у енциклопедичних виданнях [3, с. 95; 4, с. 15]. Цікаво, що ще 1991 року у довіднику «Советские криминалисты», який був виданий у Нижньому Новгороді (Росія), уже була розміщена інформація про Ю. П. Аленіна [5, с. 6]. Про високий науковий авторитет доктора юридичних наук, професора Аленіна Юрія Павловича свідчить те, що він є заслуженим юристом України (2012), обраний членом-кореспондентом Національної Академії правових наук України (2013).

Думається, що з наведеними даними шановні колеги певною мірою знайомі. Разом з тим, у літературі ще не набула широкого поширення практика висвітлення доробку науковців у галузі підготовки науково-педагогічних кадрів. Йдеться про наукове консультування та керівництво проведенням досліджень при написанні докторських та кандидатських дисертацій.

Як відомо, науковий консультант, науковий керівник зосереджує увагу своїх учнів на принципово важливих для теорії та практики проблемах, концентрує зусилля своїх вихованців на пошуку оптимальних шляхів їх вирішення, сприяє виваженому вибору інструментарію наукових розвідок, організовує, загалом, реалізацію їх творчого потенціалу. Природно, у цьому процесі певним чином віддзеркалюються і наукові інтереси наукового консультанта чи наукового керівника, які з різних причин не були втілені у життя ним самим. Тому, узагальнюючи здобутки конкретного вченого в царині підготовки науково-педагогічних кадрів, є всі підстави певним чином співвідносити здобутки докторів та кандидатів наук з досягненнями їх вчителів.

Доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної Академії правових наук України Але-

нін Юрій Павлович доклав немало зусиль для виховання майбутніх науковців. Основні його устремління були спрямовані на формування наукової зміни у галузі кримінально-процесуальної науки.

Так, невдовзі після захисту докторської дисертації, у 1999 році, під науковим керівництвом Ю. П. Аленіна завершується кандидатська дисертація з проблем реалізації основних конституційних засад судочинства в кримінально-процесуальному законодавстві України, яка була підготовлена В. Т. Маляренком. В цій роботі розглянуті конституційні засади судочинства, як основні правила провадження в кримінальних справах, висвітлені головні загальноправові начала судочинства в кримінальному процесі та через протилежність і взаємозв'язок обвинувачення і захисту розкрита специфіка змагальності сторін у кримінальному процесі. При цьому важливе значення надається перевірці законності і обґрунтованості судових рішень та їх виконання [6].

Наступного, 2000 року, Ю. О. Гурджі захищає кандидатську дисертацію з проблем формування і реалізації кримінально-процесуальної активності потерпілого на досудових стадіях. Основна увага була зосереджена на соціально-правовій активності особистості в механізмі побудови правової держави, виокремленні формування кримінально-процесуальної активності потерпілого в сучасній Україні, можливостей реалізації кримінально-процесуальної активності потерпілого на досудових стадіях кримінального процесу [7].

Специфічні риси доказування у кримінальних справах, пов'язаних з наданням міжнародної правової допомоги висвітлювалися у дисертації М. І. Пашковського. У 2003 році він одним із перших звернувся до міжнародно-правових проблем кримінально-процесуальної діяльності взагалі та кримінально-процесуального доказування в умовах конфлікту юрисдикцій зокрема. В роботі викладена також концепція міжнародної правової допомоги у кримінальних справах, визначені підстави та приводи до міжнародної правової допомоги, механізм складання, передачі та виконання міжнародного доручення, показані нові форми міжнародної правової допомоги у кримінальних справах. Окремо розглянуті особливості оцінки доказів, отриманих за кордоном [8].

Проблематика публічності та диспозитивності у кримінальному судочинстві була предметом наукового аналізу у кандидатській дисертації С. Л. Дервянкіна (2005). Автор зосередив свою увагу на правовій природі публічності та диспозитивності кримінального судочинства та дискусійних питаннях узгодження і реалізації інтересів у кримінальному судочинстві [9].

Специфікою використання методу відеоконференцв'язку при наданні взаємної правової допомоги у кримінальних справах опікувався у своїй дисертації М. І. Смирнов, яка була захищена 2005 року. В ній автор зупиняється на сучасному стані та перспективах розвитку інституту взаємної правової допомоги у кримінальних справах, розглядає

теоретичні і практичні питання використання відеоконференцз'язку при наданні взаємної правової допомоги у кримінальних справах, виділяє особливості провадження процесуальних дій та процедурні питання надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах з використанням методу відеоконференц зв'язку [10]. Необхідно підкреслити, що це була перша робота такої спрямованості у вітчизняній юриспруденції.

Особливості провадження досудового слідства у кримінальних справах за участю іноземців висвітлювалися у кандидатській дисертації П. Г. Назаренка, яка була захищена 2006 року. Його зацікавили правовий статус іноземців як суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності та специфіка провадження досудового слідства за участю іноземців [11].

Вивченню місця, ролі, значення юридичних фактів у кримінальному процесі України присвятив свою роботу І. І. Сливич, яка була захищена 2007 року. В ній юридичні факти тлумачаться як загальнотеоретична та кримінально-процесуальна категорія, надається їх класифікація та розкривається механізм впливу юридичних фактів на стан та динаміку кримінального процесу [12].

Після підготовки декількох робіт на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (В. Т. Маляренко, С. Л. Деревянкін, М. І. Смирнов та ін.), серед яких однією з перших була кандидатська дисертація Ю. О. Гурджі «Проблеми формування і реалізації кримінально-процесуальної активності потерпілого на досудових стадіях» [7], Ю. П. Аленін визнав закінченою її докторську дисертацію «Правовий захист особи в кримінальному процесі України: теорія та методологія», яка була захищена у Національному університеті «Одеська юридична академія» 2007 року. У цій роботі ґрунтовно, на фундаментальному рівні визначалися методологічні та правові підходи до розуміння цього складного інституту, досліджувалося широке коло пов'язаних із зазначеною проблемою питань. Йдеться про стан правової захищеності особи в кримінальному процесі України і засобах її забезпечення; питаннях теорії, методології дослідження правового регулювання у сфері кримінально-процесуального захисту особи. Значна увага приділена перспективам розвитку механізму захисту особи у кримінально-процесуальному праві, при цьому надається розгалужена прогностична характеристика системи кримінально-процесуального захисту прав особи, висвітлюються можливості інструментального, аксіологічного та антропологічного підходів у методології вивчення правового захисту особи в кримінальному процесі та розкриваються особливості праворозуміння в методології вивчення правового захисту особи в кримінально-процесуальній науці [13].

У подальшому професор Ю. П. Аленін продовжував наукове керівництво підготовкою кандидатських дисертацій. 2008 року захищається робота Є. М. Гідулянової, де висвітлюється специфіка кримінального

провадження у справах малолітніх. За нашими даними, це була перша в Україні робота кримінально-процесуальної спрямованості, у якій розглядалися особливості провадження саме у справах **малолітніх** (виділено авторами). Щоправда, раніше, у 1979 році у Москві була захищена дисертація українського вченого, тоді випускника ад'юнктури Київської вищої школи МВС СРСР Є. Д. Лук'янчикова (тепер — Національна академія внутрішніх справ) з проблематики діяльності міліції щодо розгляду заяв та повідомлень про діяння неповнолітніх (виділено авторами) [14]. Є. М. Гідулянова визначила місце кримінального провадження у справах про суспільно небезпечні діяння малолітніх у структурі кримінального процесу України. При цьому, на основі світового та вітчизняного історичного досвіду провадження у справах про суспільно небезпечні діяння малолітніх, розробила основи сучасної концепції моделі ювенальної юстиції. Крім того, значна увага приділена основним та додатковим гарантіям захисту прав та охоронюваних законом інтересів малолітніх учасників кримінального провадження, особливостям застосування до малолітніх, які вчинили суспільно небезпечне діяння, заходів кримінально-процесуального примусу, участі захисника, законного представника та спеціалістів у такому провадженні. Виокремлені також процесуальні особливості провадження у справах про суспільно небезпечні діяння малолітніх на досудових стадіях кримінального процесу та під час провадження у суді першої інстанції [15].

Наступною роботою, яка була захищена того ж 2008 року, стала дисертація І. В. Гловюк, яка була присвячена місцю та ролі судової діяльності у досудовому провадженні. В ній розкрита правова природа судової діяльності у досудовому провадженні, сформульовано її поняття, виділені ознаки та функції, показано співвідношення судової діяльності та прокурорського нагляду у досудовому провадженні та деякі шляхи їх вирішення, окреслені межі судової діяльності у досудовому провадженні. Автор охарактеризовує функції суду у досудовому провадженні, їх сутність та порядок реалізації, акцентуючи при цьому увагу на значенні судового контролю та проблемах застосування заходів кримінально-процесуального примусу у досудовому провадженні [16].

Етичним засадам діяльності слідчого була присвячена дисертація Л. М. Гуртієвої. Вона сформулювала поняття та розкрила сутність і значення етичних основ діяльності слідчого, зацентрувавши при цьому увагу на взаємодії етичних основ і норм кримінально-процесуального права в діяльності слідчого. В роботі приділена увага питанням забезпечення моральнісних цінностей особи в кримінально-процесуальному законодавстві України на досудових стадіях кримінального процесу взагалі та на стадії порушення кримінальної справи. Окремо висвітлені питання забезпечення моральнісних цінностей учасників слідчих дій та проблеми реалізації етичних основ у правозастосовній діяльності слідчого [17].

Особливостям реалізації галузевих та специфічних принципів кримінального процесу у стадії досудового розслідування присвятила свою роботу В. К. Волошина. Вона була захищена 2010 року та містила характеристику поняття, системи і особливостей принципів досудового розслідування. В дисертації з'ясовано зміст галузевих принципів кримінального процесу і деякі проблеми їх реалізації у стадії досудового розслідування, а саме: презумпції невинуватості, забезпечення доведеності вини, забезпечення підозрюваному, обвинуваченому права на захист, принципу національної мови судочинства. Предметом інтересу В. К. Волошиної були також зміст специфічних принципів стадії досудового розслідування та їх реалізація, зокрема принципів: процесуальної самостійності слідчого; нерозголошення даних дізнання і досудового слідства; швидкості й оперативності досудового розслідування; єдиноначальності досудового розслідування; відомчого контролю за законністю дій та рішень органів та посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування; прокурорського нагляду за законністю дій та рішень органів та посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування; принципу судового контролю за законністю дій та рішень органів і посадових осіб, які здійснюють досудове розслідування [18].

Слід сказати, що 2010 рік був особливим для професора Ю. П. Аленіна як наукового керівника. Крім названої роботи під його егідою було захищено ще п'ять кандидатських дисертацій.

Специфіка провадження дій, спрямованих на збирання та перевірку доказів в ході судового слідства висвітлювалася у роботі О. І. Коровайка. Здобувач відобразив загальні положення щодо доказування у судовому слідстві як частині судового розгляду, до яких відніс: поняття та сутність судового слідства, його місце у стадії судового розгляду; співвідношення судового слідства із досудовим слідством; загальні умови судового розгляду та доказування у судовому слідстві; судові дії у судовому розгляді; суд як суб'єкт доказування у судовому слідстві; обсяг і порядок дослідження доказів у судовому слідстві. В роботі окреслені особливості провадження окремих судово-слідчих дій: допиту та очної ставки, призначення та проведення експертизи, пред'явлення для впізнання та огляду; перевірки показань на місці та судового експерименту [19].

В дисертації, яку підготував В. Г. Пожар, вивчався інститут представництва в кримінальному судочинстві України. В роботі розкрита суть інституту представництва в кримінальному судочинстві, показано його становлення та сучасний стан, надана класифікація представництва в кримінальному судочинстві. Досліджувалися поняття та процесуальна функція представника як суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності, передумови і підстави набуття та втрати особою процесуального статусу представника. Важливе місце у роботі займають питання правової регламентації деяких видів представництва в сучасному кримінальному судочинстві.

чинстві України: заявника, потерпілого, цивільного позивача та цивільного відповідача, свідка, юридичних осіб, представництво прокурором інтересів громадян або держави в кримінальному судочинстві [20].

У своїй дисертації М. М. Стоянов висвітлив властивості доказів у кримінальному процесі України. При цьому основна увага приділялася поняттю, сутності та ознакам доказів у кримінально-процесуальному доказуванні, їх характеристичі та теоретичним і правовим засадам визначення властивостей доказів у кримінальних справах. При визначенні властивостей доказів автор розкриває їх належність та допустимість на різних стадіях кримінального процесу і взаємозв'язок співвідношення властивостей доказів та їх системи [21].

У 2010 році Д. В. Шилін презентував роботу про преюдиції в кримінальному процесі. Науковець зупинився на сутності та значенні преюдицій у кримінальному процесі, понятті, правовій природі, співвідношенні преюдиції із суміжними поняттями, конкретизував класифікацію преюдицій у кримінальному процесі. Далі автор деталізував загальні межі дії преюдицій у кримінальному процесі стосовно цивільно-процесуальних, господарсько-процесуальних, адміністративних, адміністративно-процесуальних та дисциплінарних преюдицій у кримінальному процесі. У окремій главі окреслені проблеми застосування кримінально-процесуальної преюдиції при провадженні у кримінальній справі та шляхи їх вирішення [22].

Наступного, 2011 року, Н. В. Кіцен аналізує загальні умови перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили. Серед головних питань автор визначила декілька. По-перше, це розгляд поняття та системи загальних умов перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили через призму стадій кримінального процесу. При цьому були виділені форми такої перевірки, правова природа та система загальних умов перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили. По-друге, правова характеристика загальних умов перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили, стосовно якої говориться про свободу оскарження таких рішень; забезпечення прав осіб, які беруть участь у перевірці вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили; предмет апеляційної та касаційної перевірки; обсяг перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили; недопустимість „повороту до гіршого» при перевірці вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили; можливість прийняття та витребування нових матеріалів вищестоящим судом та про повноваження суду апеляційної та касаційної інстанцій [23].

Суб'єктам судово-контрольного провадження на досудових стадіях кримінального процесу була присвячена дисертація В. В. Косова, який дослідив поняття, сутність та види судово-контрольного провадження на досудових стадіях кримінального процесу, виділивши об'єкт, предмет,

межі, види та форми судово-контрольної діяльності під час досудового розслідування кримінальної справи. Розкрив поняття та види суб'єктів судово-контрольного провадження на досудових стадіях кримінального процесу, надав їм загальну характеристику та запропонував відповідну їх класифікацію. Відобразив також кримінально-процесуальний статус суб'єктів судово-контрольного провадження при застосуванні судом примусових заходів процесуального характеру та розгляді і вирішенні скарг учасників кримінального процесу [24].

Основні питання визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі України досліджувалися А. В. Підгородинською. Робота містить теоретико-методологічну характеристику визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі, яка базується на історико-теоретичних положеннях цього інституту та обґрунтуванні необхідності ретельного кримінально-процесуального регулювання. В дисертації показані особливості визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі, висвітлено процесуальний порядок визнання та виконання таких рішень, визнання та виконання зазначених рішень при провадженні окремих процесуальних дій, перейнятті кримінального провадження та в екстрадиційному процесі [25].

У 2014 році була захищена робота С. О. Пшенічка «Повноваження слідчого судді з розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні». За нашими даними, це було перше монографічне дослідження кола повноважень нововстановленого суб'єкта кримінально-процесуальних відносин після прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України. В дисертації С. О. Пшенічка, спираючись на загальні положення оскарження та розгляду скарг у досудовому провадженні, визначення категорій «скарга» та «оскарження», сучасне тлумачення предмету оскарження, надає теоретико-методологічну характеристику повноважень слідчого судді з розгляду та вирішення скарг. Суттєве місце в дисертації займають проблеми механізму реалізації суддівських повноважень щодо розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні, які відображаються з урахуванням предмету доказування при розгляді скарг у досудовому провадженні, етапів судового розгляду скарг у досудовому провадженні, особливостей розгляду слідчим суддею скарг під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні [26].

Реалізації положень нового кримінально-процесуального законодавства присвячена дисертація О. О. Торбаса, в якій висвітлювалися форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року. Автор акцентував увагу на питаннях сутності форм закінчення досудового розслідування за КПК України 2012 року та їх видах; закритті кримінального провадження та складанні клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності як окре-

мих формах закінчення досудового розслідування; закінченні досудового розслідування складанням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру [27].

2016 рік теж видався результативним для Ю. П. Аленіна. У цей час захищено три кандидатські та одна докторська дисертації.

О. Н. Агакерімов завершує дослідження проблем домашнього арешту в системі запобіжних заходів. При цьому прослідковує його історію і місце в системі запобіжних заходів, характеризує підстави та умови обрання домашнього арешту у кримінальному провадженні та процесуальний порядок обрання, застосування, зміни та скасування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту [28].

О. В. Литвин аналізує кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду. В роботі показані сутність та елементи кримінально-процесуального доказування на стадії судового розгляду, розкриваються принципи змагальності та визначаються суб'єкти доказування на стадії судового розгляду, з'ясовуються обставини та перевірка їх доказами за КПК 2012 року [29].

І. Л. Чупрікова опікувалася допустимістю доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу. Вона надала загальну характеристику доказів та їх властивостей, визначила умови, які забезпечують допустимість доказів, виділила дискусійні питання допустимості деяких категорій доказів [30].

Звичайно, знаковою подією у науково-педагогічній діяльності Ю. П. Аленіна був захист 2016 року підготовленої за його науковим консультуванням докторської дисертації І. В. Гловюк «Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації». Автор розкрила теоретико-методологічні основи вчення про кримінально-процесуальні функції, показала функціональну спрямованість кримінально-процесуальної діяльності окремих суб'єктів кримінального провадження, виділила кримінально-процесуальні функції основоположного (первинного) рівня та особливості їх реалізації у кримінальному провадженні України, конкретизувала похідні кримінально-процесуальні функції та специфіку їх реалізації в кримінальному провадженні України [31]. Принагідно вважаємо доцільним сказати, що Ю. П. Аленін був також науковим керівником і при підготовці кандидатської дисертації І. В. Гловюк, яка була захищена 2008 року, про що ми згадували раніше [16].

Треба підкреслити, що доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної Академії правових наук України Юрій Павлович Аленін завжди, як кажуть, тримає руку на пульсі. Нещодавно захищена чергова кандидатська дисертація з кримінального процесу. Її автор А. С. Степаненко висвітлював нову для процесуальної науки проблему стосовно стандарту доказування «поза розумінням сумнівом» у кримінальному провадженні. Він зупинився на те-

оретичних основах стандарту доказування «поза розумінням сумнівом», висвітлив національний та міжнародний досвід застосування стандарту доказування «поза розумінням сумнівом», показав перспективи застосування стандарту доказування «поза розумінням сумнівом» у вітчизняному кримінально-процесуальному законодавстві та доктрині [32].

Автори статті розуміють, що охопили не всі напрями діяльності Ю. П. Алєніна як наукового керівника. Однак наведене красномовно свідчить що доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, член-кореспондент Національної Академії правових наук України Юрій Павлович Алєнін є одним із фундаторів наукової школи вчених-процесуалістів на Одещині та в Україні.

Література

1. Алєнін Ю. П. Расследование в проблемных ситуациях, возникающих по делам о хищениях рыбпродуктов : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ю. П. Алєнін. — Одеса, 1984. — 18 с.
2. Алєнін Ю. П. Теоретичні та практичні основи розкриття і розслідування осередків злочинів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Ю. П. Алєнін. — Харків, 1997. — 50 с.
3. Юридична енциклопедія України. У 6 т. Т. 1. А–Г. — Київ : Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 1998. — 672 с.
4. Визначні юристи сьогодення. — Київ : Вид. дім «Ін Юре», 2001. — 624 с.
5. Советские криминалисты : библиогр. справ. — Нижний Новгород : Вышп. шк. МВД СССР, 1991. — 180 с.
6. Малярєнко В. Т. Реалізація основних конституційних засад судочинства в кримінально-процесуальному законодавстві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Т. Малярєнко. — Харків, 1999. — 19 с.
7. Гурджі Ю. О. Проблеми формування і реалізації кримінально-процесуальної активності потерпілого на досудових стадіях : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ю. О. Гурджі. — Харків, 2000. — 18 с.
8. Пашковський М. І. Особливості доказування у кримінальних справах, пов'язаних з наданням міжнародної правової допомоги : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М. І. Пашковський. — Київ, 2003. — 21 с.
9. Дерев'янкін С. Л. Публічність та диспозитивність у кримінальному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / С. Л. Дерев'янкін. — Харків, 2005. — 20 с.
10. Смирнов М. І. Особливості надання взаємної правової допомоги у кримінальних справах з використанням методу відеоконференцз'язку : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М. І. Смирнов. — Київ, 2005. — 21 с.
11. Назарєнко П. Г. Особливості провадження досудового слідства у кримінальних справах за участю іноземців : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / П. Г. Назарєнко. — Харків, 2006. — 19 с.
12. Сливич І. І. Юридичні факти в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. І. Сливич. — Одеса, 2007. — 19 с.
13. Гурджі Ю. О. Правовий захист особи в кримінальному процесі України: теорія та методологія : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Ю. О. Гурджі. — Одеса, 2007. — 40 с.
14. Лукьянчиков Е. Д. Деятельность органов милиции по разрешению заявлений и сообщений о деяниях несовершеннолетних и производству неотложных след-

твенных действий : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Е. Д. Лукьянчиков. — Москва, 1979. — 19 с.

15. Гідулянова Є. М. Кримінальне провадження у справах малолітніх : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Є. М. Гідулянова. — Одеса, 2008. — 19 с.

16. Гловюк І. В. Судова діяльність у досудовому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. В. Гловюк. — Одеса, 2008. — 19 с.

17. Гуртієва Л. М. Етичні основи діяльності слідчого : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Л. М. Гуртієва. — Одеса, 2008. — 20 с.

18. Волюшина В. К. Реалізація галузевих та специфічних принципів кримінального процесу у стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. К. Волюшина. — Одеса, 2010. — 20 с.

19. Коровайко О. І. Особливості провадження дій, спрямованих на збирання та перевірку доказів в ході судового слідства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. І. Коровайко. — Одеса, 2010. — 20 с.

20. Пожар В. Г. Інститут представництва в кримінальному судочинстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. Г. Пожар. — Одеса, 2010. — 20 с.

21. Стоянов М. М. Властивості доказів у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / М. М. Стоянов. — Одеса, 2010. — 20 с.

22. Шилін Д. В. Преюдиції в кримінальному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Д. В. Шилін. — Одеса, 2010. — 19 с.

23. Кіцен Н. В. Загальні умови перевірки вироків, постанов, ухвал суду, які не набрали законної сили : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Н. В. Кіцен. — Одеса, 2011. — 20 с.

24. Косов В. В. Суб'єкти судово-контрольного провадження на досудових стадіях кримінального процесу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / В. В. Косов. — Одеса, 2012. — 20 с.

25. Підгородинська А. В. Визнання та виконання рішень іноземних судів та міжнародних судових органів у кримінальному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. В. Підгородинська. — Одеса, 2012. — 20 с.

26. Пшенічко С. О. Повноваження слідчого судді з розгляду та вирішення скарг у досудовому провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / С. О. Пшенічко. — Одеса, 2014. — 20 с.

27. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. О. Торбас. — Одеса, 2015. — 29 с.

28. Агакерімов О. Н. Домашній арешт в системі запобіжних заходів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. Н. Агакерімов. — Одеса, 2016. — 18 с.

29. Литвин О. В. Кримінально-процесуальне доказування у стадії судового розгляду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / О. В. Литвин. — Одеса, 2016. — 18 с.

30. Чупрікова І. Л. Допустимість доказів в світлі нового Кримінального процесуального кодексу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. Л. Чупрікова. — Одеса, 2016. — 19 с.

31. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теоретико-методологічні засади і практика реалізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / І. В. Гловюк. — Одеса, 2016. — 40 с.

32. Степаненко А. С. Стандарт доказування «поза розумінням сумнівом» у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А. С. Степаненко. — Одеса, 2017. — 19 с.